

СЕКЦІЯ 1

БІОРИЗНОМАНІТТЯ ТА ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ

УДК 581.44: 582.734.3: 634.19

ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННОГО РОСТУ ПАГОНІВ
ІНТРОДУКОВАНИХ ВИДІВ РОДУ *AMELANCHIER* MEDİK.

Андрієнко О. Д.¹, Опалко А. І.², Опалко О. А.²

¹Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

E-mail: olena_andrienko@ukr.net

²Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України
E-mail: opalko_a@ukr.net; opalko_o@ukr.net

Необхідність вивчення сезонного росту пагонів інтродукованих видів *Amelanchier* Medik. зумовлена обмеженою кількістю публікацій щодо культури *Amelanchier* spp. [1; 2], зокрема у Правобережному Лісостепу України [3; 4]. Зважаючи на те, що ірга плодоносить на приростах минулого року, пізнання закономірностей росту пагонів і їхньої спряженості з кліматоритмами району інтродукції сприятиме оцінюванню успішності культури і прогнозуванню врожаю [3–5].

Сезонний ріст пагонів *A. alnifolia* (Nutt.) Nutt. ex M. Roem., *A. asiatica* (Siebold & Zucc.) Endl. ex Walp., *A. canadensis* (L.) Medik., *A. florida* Lindl., *A. laevis* Wiegand, *A. ovalis* Medik., *A. spicata* (Lam.) K. Koch і *A. stolonifera* Wiegand вивчали у Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України за методикою А.А. Молчанова зі співавторами (1967).

Результати виконаних у 2012–2014 рр., досліджень засвідчили, що сезонний лінійний ріст пагонів вивчених представників роду *Amelanchier* розпочинався після початку облиствлення рослин (до їхнього цвітіння), проходив паралельно з етапами відокремлення, розгортання та закінчення росту листків і завершувався під час плодоношення. Початок і закінчення цієї фази щороку фіксували відповідно у другій

Біорізноманіття та його збереження

половині квітня та першій половині липня, майже одночасно в усіх досліджуваних рослин *Amelanchier* spp.

Певні коливання щодо календарних строків і тривалості фази росту пагонів, можна пояснювати мінливістю метеорологічних умов у роки досліджень. Так, достатня кількість тепла і вологи у квітні–липні 2014 року забезпечили найдовшу тривалість фази росту ($80,75 \pm 1,12$ доба) і найбільший середній приріст пагонів досліджених рослин *Amelanchier* spp. (від $42,4 \pm 0,44$ до $76,8 \pm 0,68$ см), порівняно з посушливими умовами весняно-літнього періоду 2012 р., коли середня тривалість фази була $73,50 \pm 0,42$ доби, а приріст пагонів — від $40,8 \pm 0,48$ до $67,2 \pm 0,76$ см. У ще менш сприятливих умовах 2013 р. середня тривалість фази зменшилась до $68,75 \pm 0,84$ діб, за показників приросту пагонів від $33,8 \pm 0,43$ до $61,3 \pm 0,72$ см.

Синхронність у проходженні фази росту пагонів зумовила близькі значення її тривалості у досліджуваних рослин, як упродовж років дослідження, так і від року до року. Так, в середньому за роки досліджень, ріст рослин *A. alnifolia* тривав $73,33 \pm 1,45$ доби, *A. asiatica* — $75,00 \pm 3,00$, *A. canadensis* — $74,67 \pm 4,63$, *A. florida* — $72,67 \pm 4,33$, *A. laevis* — $76,67 \pm 4,41$, *A. ovalis* — $74,00 \pm 2,08$, *A. spicata* — $74,00 \pm 4,04$ та *A. stolonifera* — $72,33 \pm 2,60$ доби.

Значно більше різнилися показники середньої сумарної довжини приросту пагонів досліджених рослин *Amelanchier* spp. Так, найбільший приріст був у *A. asiatica* ($66,30 \pm 2,31$ см), найменший — у *A. stolonifera* ($39,00 \pm 1,45$ см). Для решти видів характерні такі показники: *A. alnifolia* — $56,97,33 \pm 2,97$ см, *A. canadensis* — $64,83 \pm 4,72$, *A. florida* — $57,20 \pm 1,66$, *A. laevis* — $61,83 \pm 1,76$, *A. ovalis* — $45,63 \pm 1,10$ та *A. spicata* — $55,13 \pm 0,91$ см.

Аналіз показників сезонної динаміки приросту пагонів ірги засвідчив, що найбільш інтенсивний ріст рослин щороку відбувався на початку періоду вегетації. На середину червня, середня довжина пагонів рослин вивчених *Amelanchier* spp. досягала понад 80% загального сумарного річного приросту. Упродовж наступних трьох декад лінійний ріст пагонів поступово завершувався. При цьому, одними з перших припиняли ріст рослини *A. alnifolia*, *A. florida* та *A. spicata*,

Біорізноманіття та його збереження

найдовше росли представники *A. asiatica*.

Отже, рослини вивчених видів роду *Amelanchier* характеризувалися раннім, відносно коротким, інтенсивним ростом пагонів. Кращі метеорологічні умови сприяли більш повній реалізації ростових процесів. Узгодженість ростових процесів досліджуваних рослин з кліматоритмікою місцезростання, своєчасне закінчення росту і здерев'яніння річних пагонів свідчать про можливість культивування представників вивчених видів роду *Amelanchier* в умовах Правобережного Лісостепу України.

Література

1. Семенютина А. В. Интродукционный потенциал видов рода *Amelanchier* в условиях сухостепной зоны / А. В. Семенютина, Е. П. Шилов // Наука. Мысль. — 2014. — № 1. — С. 1–6. URL: wwenews.esrae.ru/1-26 (дата обращения: 14.03.2018).
2. St-Pierre R. G. Evaluation of growth and fruit production characteristics of 15 saskatoon (*Amelanchier alnifolia* Nutt.) cultivars at maturity / R. G. St-Pierre, A. M. Zatylny, and H. P. Tulloch // Canadian journal of plant science. — 2005. — Vol. 85, № 4. — P. 929–932. — DOI: 10.4141/P04-066.
3. Андриенко Е. Д. Адаптация и перспективы интродукции ирги (*Amelanchier* spp.) в Правобережной Лесостепи Украины / Е. Д. Андриенко, А. И. Опалко, О. А. Опалко // Развитие регионов в XXI веке: Материалы II Междунар. науч.-практ. конф. (6–7 октября, 2017 г., Владикавказ) / под общ. редакцией док. экон. наук, проф. А. У. Огоева. Сев.-Осет. гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова. — Владикавказ, ИПЦ СОГУ, 2017. — С. 10–13.
4. Opalko A. I. The representatives of *Amelanchier* Medik. genus in Ukraine / Anatoly Iv. Opalko, Elena D. Andrienko, Olga A. Opalko // Science Journal of Volgograd State University. Ser. 11, Natural Science. 2015. — № 1 (11). — P. 15–33.
5. Стрела Т. Е. Биологические особенности видов рода ирга (*Amelanchier* Medic.) и перспективы их использования: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук: 06.536 «Плодоводство» / Т. Е. Стрела. — К., 1970. — 23 с.